

Etika ve zdravotnictví

Dámy a pánové,

děkuji za pozvání na 1. ročník Mezinárodní vědecké konference Etika v 21. století, kterou pořádá Ekonomická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Když jsem se díval na program a témata, kterými se budete zabývat - etika v různých oborech lidského konání – došlo mi, že tyto obory spojuje jedna věc - vysoké nároky na odbornost všech, kteří ve zmíněných oborech chtějí působit. Jenže, kromě odborných znalostí tyto profese kladou na své pracovníky vysoké etické a morální požadavky.

Etika je nejčastěji definována jako věda o mravnosti, o pravidlech mravního jednání, o mravních zásadách. Etické principy naší společnosti byly formovány především starořeckými filozofy a křesťanstvím. (Mezi základní myšlenky patří:
„Konat dobro a vyhýbat se zlu.“
„Jednej tak, aby se účel tvého jednání mohl stát obecným zákonem.“
„...aby člověk byl člověkem a nečinil jiným to, co sám nechce, aby činili jemu...“
„Člověk jedná mravně proto, ne že mu to někdo přikazuje, ale z úcty před sebou samým.“
No, pokud by se jimi v současné době řídila naše společnost, byla by atmosféra určitě přátelštější.)

A mým oborem je tedy zdravotnictví. Práce v tomto oboru klade na zdravotnické zaměstnance vysoké požadavky nejen po stránce odborné, ale také po stránce morální. Oni se často setkávají s etickými problémy a dilematy, které musí řešit. Měli by tedy umět jednat citlivě s pacientem, komunikovat s příbuznými, k tomu sledovat svůj obor, aby jim neunikly nové medicínské poznatky, postupy, objevy. Etika zdravotníků vychází ze vztahu mezi člověkem pomáhajícím a člověkem trpícím, mezi člověkem, který nejen uzdravuje, ale i pečuje v situacích bez veškeré naděje na záchranu života.

Růst, úspěch, překonávání hranic, posouvání limitů. To je trend dnešní doby. Být lepší, rychlejší, výkonnější, úspěšnější, bohatší. Ale je to ještě únosné? Před dnešní konferencí jsem si pročetl odborné články na téma etika a kupodivu jsem se přes toto téma dostal až k psychologickým článkům o syndromu vyhoření. O únavě, která mnoho lidí provází. V mládí jsem jej moc neuznával, nerozuměl jsem mu. Považoval jsem jej za našťavanost s prvkem lenosti. Je to o nadšení, se kterým se v mládí vrhneme do námi zvoleného oboru, a za pár let jsou z některých vyždímané trosky, které rychle zazářily, ale stejně rychle pohasly. Jak je to možné? Vždyť přece dosáhli všeho, co si přáli. Dělalí svou vysněnou práci, pracovali na sobě, měli úspěch, uznání...

Tak mě napadá jedna věc. Etické kodexy nejrůznějších oborů mohou pracovníkům pomáhat být dobrými profesionály. Zodpovědnými, svědomitými, dělajícími čest svému oboru. Ale nezbavuje nás dnešní rychlá, hyperkorektní, pravidly svázaná doba osobní zodpovědnosti za sebe a naše rozhodování? Na všechno přece máme někým vytvořená pravidla. Neztrácíme sami sebe, protože sázíme všechno na jednu kartu – kartu úspěchu? Narazil jsem na zajímavou myšlenku rakouského zoologa a zakladatele moderní [etologie](#) Konrada Lorenze, který říkal: „Pokud se lidstvo zahubí samo, nemusí k tomu dojít udušením, nedostatkem kyslíku, likvidací mořských řas a deštných lesů, a také ne proto, že se vědomě vystavujeme nebezpečí radioaktivity. K zániku lidstva úplně postačí, když se moderní člověk zřekne všech morálních hodnot. Před tímto nebezpečím musíme varovat stejně důrazně jako před elementárním ohrožením životního prostředí, které je výsledkem naší civilizace.“

Není to tak, že únava a případné vyhoření jsou jen důsledkem nerovnováhy? Následek toho, že orientací na společností uznávaný úspěch přestáváme být sami sebou? Jsme zodpovědní a etičtí ve své profesi, ale přestáváme se chovat morálně a zodpovědně sami k sobě? Neměl by být součástí každého profesního kodexu nejen soubor pravidel, který nám pomůže být lepší doktor, ekonom, právník, učitel, ale také připomínka, že je důležité starat se o sebe, své zájmy a spokojenost i mimo práci?

Dámy a pánové, základní metodou etiky je diskuse a její technikou argument. Přeji vám, ať je tato konference pro vás prostorem k zajímavým diskusím, které vás profesně i osobně obohatí.